

שנה אחת בלייק סאכס

אבא אבן

הוטל עול הביצוע במלואו על צואר הישוב והעולם היהודי.

אין צריך לומר שגם הכשלון הזה מצד האו"ם הפך לנו ליתרון. כי העובדה שמדינה זו הוקמה בפועל ממש ביד בניה ואורחיה בלבד, בלי עזרה כלשהי מצד איזה גורם חיצוני, והעובדה שההגנה על המדינה הזאת לא נסתייעה על ידי שום גורם חיצוני, מגבירה ומבליטה את דמות עצמאותנו בעיני אומות העולם ובעינינו אנו ושוללת מכל הגורמים החיצוניים את הזכות המוסרית להשפיע השפעה יסודית על גורלנו ועתידנו.

עד שנבוא לבחון את בעיות השלב השלישי, הוא שלב הקמת עצמאותנו והשלמתה, מן הראוי שנעמוד, ולו גם בקיצור, על הקיום העיקריים בשני השלבים הקודמים.

כשפתחה ועדת החקירה של או"ם בפעולותיה וסיוריה, לא היה אף אחד מן הגורמים המיוצגים באותה ועדה קשור בהתחייבות או נטייה לתמוך ברעיון הנועז של סיום המנדט והקמת המדינה היהודית. דומני שכותבי דברי הימים יצינו את תוצאות החקירה היא מנקודת המיפנה בכל הפרשה הזאת. בלי המלצת הגוף הניטרלי הוא על סיום המנדט והקמת המדינה היהודית, ספק אם המושג הזה של עצמאות יהודית היה נעשה לנקודת ריכוז לגורמים בעלי משקל במושג העצרת האחרון. ומאידך גיסא, קשה לתאר בלי חרדה, גם לאחר מעשה, את התוצאות המדיניות שהיו נובעות משלילת המושג של עצמאות יהודית אילו באה על ידי הועדה ההיא ואילו נתאשר הקו הבאויני והערבי דוקא באותם הימים של בדידותנו הבינלאומית.

מדוע איפוא נפלה ההכרעה ההיא לטובתנו? מה הגיע חבורה זו, שעם כל אוצרות נסיונה המדיני והרצון הטוב לא הצטיינה בתפיסה מדינית בלתי מצויה, להפנות את המחשבה הבינלאומית אל רעיון העצמאות היהודית כמטרה קרובה? סבורני שהכריעו כאן ארבעה גורמים שלא אבד תקפם עד היום הזה. ראש וראשון לגורמים היה מחוזה הישוב הזה כחטיבה מדינית וחברתית בפועל, גם בטרם באה הכרזה פורמאלית של עצמאות. ראתה הועדה וראתה

זה שנה וחצי עומדת בעיתנו במרכז דיוניו של ארגון האומות המאוחדות. עם השלב החדש במסענו הבינלאומי שאנו עומדים לפניו, מן הראוי שנעלה על זכרוננו את מצבנו בשעה שהוגשה הבעיה הזאת לפני האו"ם בפעם הראשונה. פרשה זו מתחילה בלונדון, בימי תורף אפל ועגום לפני שנתיים, בהכשל מאמצנו האחד רון הגואש להגיע לידי הסדר סופי במסגרת המסורתית של היחסים עם אנגליה. שמורים באזני עד היום צלילי האיום והאזהרה שליוו את הודעת באוין על כוונתו להעביר את השאלה הזאת לבימה הבינלאומית. לפי הערכתו היתה זו עלולה רק לאשר את מסקנותיו והשקפותיו לפי תורת הספר הלבן — ולחטל את היסודות הבינלאומיים של מעמדנו המדיני. הוא לא נתכוון לשחרר אותנו מכבלי הספר הלבן; הוא לא נתכוון לספק לנו הזדמנות חדשה לרכישת תמיכה בינלאומית או לאפשר לנו שנחזור ונצדיק את ההנחות המוסריות של הציונות. ואולם את אשר לא יגור — בא לו: על ידי הגשת הבעיה הזאת לפני הבמה הבינלאומית יצאנו בן-לילה מדרך סתומה ואפלה לאור העולם, מבדידות בינלאומית תוך היאבקות נואשה עם אנגליה לקראת חידוש הקשרים עם העולם כולו; מניתוק כוח יזמתנו המדינית לעולם של אפשרויות וסיכויים, קשרים, ואפקים חדשים ומגוונים. על אף הערכתנו השלילית את השלב הנוכחי במדיניות האו"ם שביטויה המשך ההפוגה ללא מאמץ רציני להגיע לידי הסדר יציב, עדיין אנו מאמינים באפשרויות החיוביות הטמונות בהופעתנו על הבימה ההיא. וחלילה לנו להסיק מגורלנו במערכה מסויימת בתקופה זו או אחרת מסקנות שליליות כלליות לגבי זיקתנו אל הגורם הזה ששמו האומות המאוחדות.

בתהליך זה של התפתחות קשרינו עם האו"ם היו שלושה שלבים מסויימים ונפרדים: שלב החקירה, שלב ההחלטה ושלב הביצוע. משני השלבים הראשונים — מחקירת הועדה המיוחדת ומהחלטת העצרת בנובמבר אשתקד — יצאה תביעת העצמאות הישראלית בנצחון עקרוני שלם. אולם בשלב השלישי, שלב הביצוע, הופיע ארגון האומות ברפיון ידיו ובאפיסת כוחו. וכך

נצטרף לכך פקפוק גם בזכות עצמאותנו. מיד ראינו בנסיון לכפות עלינו תכניות נאמנות בין-לאומית. דרכנו היתה איפוא דרך כפולה של גורמי מציאות וגורמי הסברה הקשורים ושלובים זה בזה. מטרת ההסברה היא להטעים את המציאות הזאת אחרי שנוצרה, ותוד כדי יצירתה, או גם מבחינת סיכוייה הבטוחים להיווצר. אבל בשום מקרה אין להביא את העולם הבין-לאומי לידי כך שיעניק לנו זכות מדינית כלשהי מבלי שנוכיח את יכולתנו להקים את היסודות העובדתיים של הזכות הזאת.

אחרי תקופת החקירה בארץ-ישראל ובגיני-בה, התחיל שלב ההחלטה בלייק-סאכס. צירוף הגורמים ששכנע את ועדת החקירה הטביע את חותמו גם על מושב העצרת. נוסף על הלחץ המשכנע של מציאות והסברה זכינו באותה התקופה בנכס מדיני חשוב וכביר: אחדות עקרונית של שתי המעצמות הגדולות והסכמתן על תכנית אחידה לגבי תמיכה בעצמאות היהודית והתנגדות למאמצי תוקפנות המכוונים להרוס את העצמאות הזאת. במרוצת הזמן מצאו הרפתקאות ומבחנים שונים את השיתוף הנדיר ההוא. ובכל זאת, בקווי הכלליים, הוא נשאר בתוקפו עד היום הזה ובשעת הכרעה חותרים שני הכורחות האלה מנקודות-ראות מנוגדות ורחוקות. לקראת נקודת-פגישה מרכזית המתבטאת בה-כרת עצמאותנו וברצון לשמור עליה. שיתוף זה הוא בעל חשיבות עצומה לנו ומצווים אנו על פעולה זהירה ומחושבת הנשענת על רצוננו להבין את שני העולמות ההם ולהיות מוגנים על ידיהם.

בין שני התאריכים הגדולים של 29 בנובמבר ו-14 במאי, עומדת תקופת החושך מדצמבר עד מאי, כלילה אפל המשתרע בין ערב לשחר. כותבי הקורות יעמדו בלי ספק תוהים ומשתוממים על התקופה הזאת על סיבוכיה וסתירותיה. הנה המליצו האומות המאוחדות על עצמאות יהודית — ובטרם נתיבשה הדיו בגוף ההחלטה הזאת, התיצבו מרחוק, בשלות-רוח ובאדישות, לראות בהתנפלות מתנגדי ההחלטה הזאת על תומכיה. בעקשנות רבה סירב ארגון האומות, והריהו מסרב עד היום, להבחין הבחנה מוסרית בין המאמץ להרוס מדינה הקמה לפי המלצתו ובין המאמץ להגן על מדינה זו מפני תוקפיה. ואולם החזיון המוזר בכל מאורעות התקופה הזאת הוא התהליך המפורסם ששמו המנעות מהגשמת החלוקה. במיבצע המזור

העצרת לפני הטיבה מדינית מיוחדת ונפרדת בתרבותה ושאיפותיה, במוסדותיה, בשיטותיה החקלאיות והתעשייתיות, בהסדרת יחסיה החברתיים, ברור שבחיים המדיניים רב כוחה של העובדה הקיימת. רבים הם אשר אין להם היוזמה האומץ הנפשי ליצור עובדות חדשות, מהפכניות, אך מסוגלים הם בכל זאת להכיר במציאות יציבה ולתת למציאות הזאת גושפנקה של אישור פורמלי. חלילה לי לזלזל בכוח השפעתם של העדים וכותבי התזכירים למיניהם שהציפו את חברי הוועדה הזאת ואת הוועדות שבאו בעקבותיה בנחשול של תורה בעל פה ותורה שבכ"ת. אך ברור כי העד המכריע היה הישוב בכבודו ובעצמו ובמציאותו, ישוב זה שהופיע כבר כמדינה שלמה ומגוונת בהתהוותה, הצועדת לקראת עצמאות שלמה ופורצת כל מחסום וכבלי דיכוי מבחוץ. בקיץ שעבר, כמו בקיץ ההיסטורי של תש"ח, הופיעה העובדה הזאת כגורם מכריע בקביעת יחס העולם כלפינו.

הגורם השני שהביא את רעיון המדינה לידי נצחון בוועדת החקירה ובמושב העצרת היה דוקא העולם הערבי. משהופיע העולם הזה במלוא ריבונותו ועצמאותו, למדינותיו השונות, התבלט ביתר הרגשה אי-השוויון שבמעמדנו המדיני, ומאי-שוויון זה גבעה ממילא מסקנת אי-האפשרות, להלכה ולמעשה, לבוא לידי הסדר כלשהו בין הגורמים הערביים הקבועים והמופריים האלה ובין הגורם היהודי, כל זמן שהיה משולל כל דמות של גורם קבוע ועומד, שאין ברירה אלא להשלים אחרו. הוטל עלינו להוכיח את הצורך בהשוואת מעמדם של כל הגורמים הלא-מייים העיקריים במזרח כתנאי מוקדם ליחסי שלום, שבלעדיו כל מאמץ בשדה היחסים היהודיים-ערביים היה נידון לכשלון חרוץ.

הגורם השלישי היה גורל נידחינו באירופה וסבלם המר. זה היה נימוק בעל השפעה מכרעת להקמת המדינה הזאת והדגם מחריד לתוצאות של חוסר-המולדת.

על שלושת הגורמים האלה נוסף הגורם הרביעי המכריע: האמונה הבין-לאומית ביכולת ההתגוננות של הישוב הזה. לולא היו נציגי האומות משוכנעים שמדינה יהודית מסוגלת לעמוד בפני איבת העולם הערבי, לא היה אף אחד מהם מקבל עליו את היוזמה או את האחריות להמליץ על הקמת מדינה יהודית. וזו הראיה: בהודשים הראשונים של שנת 1948 נכנס בדעת-הקהל פקפוק ביכולת הגנתנו, ומיד

אפילו אם אין בכוחנו — ולא היה בכוחנו עד היום — להניע אותו לצעדים חיוביים לטובתנו, עבודתנו במועצת הבטחון החלה ב־15 במאי הוא יום יסוד המדינה והתחלת הפלישה הערבית הרשמית והמאורגנת. אז הורכבה משלחת ישראל בלייק־סאפסס והחלה לפעול כנציגתה המדינית של מדינת ישראל לפי הוראות שנתקבלו יום יום מאת הממשלה הנומנית. מהרגע ההוא, ובלי להשגיח בסירובם של גורמים אחרים להכיר במדינתנו, הכרזנו באופן תגיגי וברור שרק דעות הממשלה הישראלית תישמענה כקול הצד היהודי בסכסוך ההוא.

אז החל הויכוח ההולך ונמשך עד היום הזה: מהי חובת מועצת הבטחון נוכח המאמץ הערבי להרוס מדינה שקמה בעצם יזמתו והמ־לצתו של המוסד הבין־לאומי? היש להגדיר את המאמץ הזה כחוקפנות ולצוות על הפסקתו לפי סעיפי הפרק השביעי של המגילה — או שיש לעמוד מרחוק ולהתיר את הרצועה? את המסקנה האחת, מסקנת ההתערבות הבין־לאומית, הסיקו נציגי אמריקה ורוסיה. את המסקנה האחרת, המטיפה לסבילות, הסיקה המשלחת האנגלית ומכיון שלאנגליה היה הכוח השלילי להכשיל כל החלטת שלא היתה לפי רצונה, נקטה מועצת הבטחון ביודעים או בלא יודעים את הקו האנגלי. היא עמדה מרחוק, הרשתה לערבים לערוך את התקפתם, ופעלה ביודעים או בלא יודעים לפי התכנית האנגלית שיסודה הוא כי אין להגיע לידי פתרון על ידי החלטות מופשטות הכתובות על גבי הנייר, כי אם על ידי לחץ המציאות והעובדות. אין להמנע משפיכת דמים, מהתנגשות בין ערבים ויהודים, עד שיכירו שני הצדדים איש בעצמת רעהו ויכולתו הצבאית. אז יתגבש פתרון, לא פתרון הכתוב על הנייר, כהחלטת נובמבר, כי אם פתרון המשקף את עובדות המציאות. יודעים אנו היטב איך העריכו החוגים האנגלו־ערבים את המציאות הזאת. אולי לא האמינו ביכולת הערבים לכלכל מאמץ מלחמתי לאורך ימים; אך האמן האמינו כי במלחמת בוק של כמה שבועות, כשידי האויב היהודי כבולות וצבאו טרם יצא מהמחצרת, באין לו ציוד ונשק, יצליח היתרון הערבי במספר האנשים ובציוד, למוטט את מדינת ישראל, ולפחות לחזור עמוק לתוך תחומיה ולקצץ בה קיצוץ מחניק.

בשלב ההוא הזדהתה מועצת הבטחון עם ההשקפה הזאת. היא עמדה מרחוק. ניתנה שעת

והנפלא הוא תרמה ממשלת המנדט ללא ספק תרומה מקורית מאוד לתורת המדיניות הבין־לאומית: פירוק מנגנון הממשלה והשלטון תוך סירוב להכין את הקרקע לשלטון חדש; הטלת תוהו ובוהו מתוך מחשבה תחילה להניח חלל ריק שתוכו רצוף ערבוביה, בחינת יצירת אין מיש; ציוד המתקיף בנשק וכספים וכבילת ידי המתגונן תוך הסתמכות על הצורך בעמידה נייטרלית ושמירת עקרונות המגילה. כל המוזימות והתחבולות הללו לא רק איימו על תקוות עצמאותנו אנו, אלא הטילו מבוכה ורפיון־ידיים באו"מ, וממילא איימו גם על עצם קיומו ויערי לותו של המוסד הבין־לאומי.

על רקע מעורפל זה צצה אמונה תפלה שהיתה לקו־היסוד בכל המחשבות על נאמנות והפוגה, היא האמונה שהכוח הערבי גדול ועצום, שהיהודים רימו את נציגי האומות בהגומת כוחם הם, ושכלי כוח חיצוני בין־לאומי אין החלטת העצרת ניתנת להגשמה. נסתבר, שאם יישלח צבא בין־לאומי לארץ, ייפתח הפתח לתדירת השפעות „לא רצויות“; שבמערכה אשר תתלקח עקב משלוח הצבא ההוא, צפויה סכנה למקורות הנפט היקרים למעצמות המערב. מכאן נבעה המסקנה שיש להציל את המצב על ידי משטר גאמנות, ביטול החלטת נובמבר, דחיית העצמאות היהודית וגיבוש פתרון פרו־ערבי. בהביטנו לאחור ובסקרנו את התקופה הזאת, דומה שמלחמת תנועתנו נגד הצעת הנאמנות, היא כדוגמה קלאסית לכשרון הפעולה הציונית. מבודדים היינו, ומול פנינו מתנגדים ענקים. עמדנו איפוא כשבידינו רק שני כלי־זיננו — המציאות וההסברה. ובכוחם של אלה בלבד זכינו. חזות עצמאותנו המתפתחת והמתרחבת, אשר השתדלנו להסבירה בכל גילוייה, נתנה את רעיון הנאמנות הבין־לאומית ללעג. הניגוד בין הדיונים על נאמנות ובין המציאות של העצמאות דיבר בעדו. זמי שירגיש ביום מן הימים נטיה ליאוש מהיר מיכולתנו להשפיע בכלל על מרוצת הענינים — ייטיב לעשות אם יהרהר בתקופה הזאת ובמסקנותיה.

השלב השלישי, שלב הביצוע, הוא השלב שבו אנו עומדים עדיין. ראשיתו בדיוני מועצת הבטחון, ויחסי הגורמים במועצה הזאת קובעים את תנאי עבודתנו. עלינו להסתגל ליחסים אלה. הרכב מועצת הבטחון מטביע את חותמו על כל החלטה והכרעה, ובכוחו אפשר להסתייע בגוף זה הסתייעות שלילית לסיכול מוזימות נגדנו,

לקראת ההסדר הסופי. בחדשים האחרונים היינו עדים לסידרת מזימות ותבולות והחלטות שלא נתכוונו אמנם להריסת המדינה מיסודה, אלא למגמה הזאת של ריכוך ותחלשה. חוליות בשל-שלת זו היו הנסיון לחזור ולהביא את כל הבעיה לדיון יסודי לפני בית-הדין הבין-לאומי; מאמץ מסויים להתערב בסמכויותיו של בית-הדין היהודי בירושלים; ניצול המתווך לגיוס כוח בין-לאומי שישתלט על ירושלים ואולי גם על אזורים אחרים בארץ; וניצול בעיית הפליטים הערבים כדי לתת את מדינתנו לשימצה בעיני העולם הנאור וכדי להחליש את כוח-הגנתנו.

בקורת-רוח נוכל להעיד שמזימות אלו רובן ככולן נכשלו — ובעיקר בכוחו של אותו איוון כוחות שבהרכב מועצת הבטחון. להכשלת החלטות ומזימות יש באפשרותנו, כאמור, לגייס את הקולות המספיקים. לפנינו כאן שני גושים קיצוניים: מכאן אנגליה, סוריה וסין, המוכנות לקבל כל החלטה נגדנו; ומכאן ארצות הברית, ברית המועצות ואוקראינה, שמעשיהן מושפעים מן העובדה שהכירו בעצמאותנו ועודן רוצות בעצמאות ההיא. בתחום הביניים, בין שני הקצוות הללו, פועלים אנחנו והערבים מתוך תקוה להכריע את העניין כל אחד לטובתו. בכל המוסדות האלה עמדה צרפת לצדנו וגם קולומביה נמנעה מכל פגיעה בנו.

מן הכשלונות האלה ראוי להטעים במיוחד רק שניים: כשלון המזימה להטיל על ישראל בשם מועצת הבטחון את החובה להחזיר לאלתר את הפליטים הערבים, וכשלון נסיונו של המתווך לגייס לשירותו צבא מזויין לשלטון בירושלים ולמנוע הכללתה בתחום השפעתה ושלטונה של מדינת ישראל.

כשלון המאמץ לגייס צבא לירושלים נובע מחולשתו האורגנית של א"מ, מאי-הרצון להתערב התערבות מזויינת באיזה מאבק וסכסוך שהוא. מקורה של חולשה זו טבוע, כנודע, בהשקפה מדינית ופסיכית אמריקנית ידועה, שלא כאן המקום להרחיב עליה את הדיבור. תוצאת הכשלון הזה על סיכויי התיווך תהיה בהכרח כבירה ועמוקה. מכאן ואילך ברור שבלי הסכמת הצדדים, כוחו של המתווך, הנטול כוח כפייה, להשפיע על מהלך הענינים מוגבל מאוד.

כשלון המאמץ האנגלי לגייס את האומות המאוחדות לפעולה בענין הפליטים הערבים בולט ומנקר את העינים עוד יותר. השאלה הזאת הועלתה — לאחר מערכת תעמולה מרוכזת

כושר למלחמת הבזק שבה היתרון הערבי מכריע. כביכול, רק פרט אחד קטן היה חסר עדיין כדי להשליט את הנצחון הפורמלי: הנצחון על שדה הקרב. הפרט ההוא לא נתגשם, כידוע. שעת-הכושר הוחמצה פעמיים, מלחמת הבזק נכשלה, צבא ישראל הוריד את הדחליל של כוח-הענקים ערבי מאיגרא רמא לקרקע המבחן המעשי. נתברר שהנחות-היסוד שהניעו את הגורמים הללו לכפור בזכות עצמאותנו אין להן על מה לסמוך. לאט-לאט התחילה משתלטת על מועצת הבטחון השפעת המציאות הקיימת והגלויה של עצמאות ישראל השלמה והיציבה. מציאות זו מטביעה כיום את חותמה על כל תחומי עבודתם של מועצת הבטחון ושאר המוסדות הבין-לאומים למיניהם.

הנה כי כן, לא תוצאות הדיונים בליק סאכס הם הקובעים את גורל מדינתנו, אלא להיפך, המציאות הנוצרת כאן על ידי מאמצי מדינת ישראל, על ידי קרבנותיה והצלחתה בעיצוב המדינה וההגנה עליה, היא הקובעת את תוצאות הדיונים שם.

עם קבלת החלטת ההפוגה ב-29 במאי ועם מינוי המתווך, חל מיפנה מסוים ביחסי הגורמים במועצת הבטחון. בראותה שבלי שיתוף-פעולה עם אנגליה אין להביא את מועצת הבטחון לידי כל הכרעה, ביצעה אמריקה — אפשר עם הקו האנגלי, לא רק כפני שמדיניות משותפת אנגלו-אמריקנית הולמת את המצב: ז הבין-לאומית הכללית, אלא משום שאנגליה, אף שאינה יכולה לכפות רצונה על מועצת הבטחון, יכולה לסכל כל תכנית של אחרים שאינה לפי רצונה. הצורך הזה במדיניות משותפת אנגלו-אמריקנית קובע היום את תנאי עבודתנו במועצת הבטחון.

באותה החלטה על ההפוגה מכ"ט במאי ריאים אנו את סימני הפשרה ההיא בין המגמה האמריקנית להפסיק את הקרב ובין המגמה האנגלית לספק את הדרישות הערביות העיקריות עד קצה גבול האפשרות ומעבר לגבול הצדק והישר. אופייה זה הכפול של ההחלטה הזאת מוצא לו ביטוי בכל שלב של הגשמה. אחרי הנצחונות של צבא ההגנה לישראל והטלת ההפוגה השניה בטי"ו ביולי, נתיאשו אפילו הגורמים המתנגדים מתכנית ההריסה הגמורה של מדינתנו. מעתה מכירים הם מאונס בעובדת המדינה שאינה ניתנת להשתנות, והרי הם מבקשים לצמצם אותה, לכבול אותה בכל מיני כבלים, להחליש את יכולת הגנתה, ל"רפך" אותה

של מלחמה. התוקפנות הערבית מצאה לה רק צורת ביטוי חדשה. המדינות הערביות מבקשות להחניק את ישראל בדרכי מצור, בעוד שמדינת ישראל אינה שמה מצור עליהן. ברור איפוא שעל ידי שינוי צורת המלחמה, והחלפת שיטת ההתקפה הערבית, לא פסקו הערבים מהיות המתקיפים.

לנוכח ההתקפה המוסווית הזאת, לנו הזכות המוסרית לדרוש מה שדרשנו ממועצת הבטחון לנוכח ההתקפות האחרות, הצבאיות. אמרנו להם: או שתצוו על הערבים להפסיק את ההתקפה הצבאית, ואם לאו — אל תפריעו את מאמצינו אנו להדוף את ההתקפה הזאת. הגימוק הזה היה מובן מאליו לנוכח ההתקפה הצבאית, אך אינו זוכה בהכנה רבה, כשהמדובר הוא בהתקפה בדרכי מצור. עלינו לחזור ולהטעים השכם והעז רב, שכל צעד המסייע לגיבוש עמדתנו, מקרב את היום בו יכירו הערבים שעמידתנו אינה עלולה להתערער. עלינו להסביר שכל המחבל בעצמאר תנו, מרחיק על ידי כך את יום השלום היהודי-ערבי, מעכב את גאולת המזרח התיכון מקללת המלחמה והשנאה, ומגביר את האיום על השלום הבין-לאומי.

בין הגורמים הבין-לאומיים הנוטים עכשיו להסתגל למציאות החדשה, יימנה גם הגורם האנגלי. ואפילו מיניסטר החוץ הבריטי אין להוציא מכלל חשבון, יש סימנים שגם הוא מסתגל למציאות החדשה, אך הסתגלות זו מתבטאת לא בשינוי המדיניות, אלא בהמצאת נימוקים חדשים לאותה המדיניות. לפני הנצחונות היהר דיים נשמעה מפיו התורה הזאת: עלינו לפייס את הערבים ולעשות כרצונם, מפני שהם כוח איום ונורא ועלינו להתע מפניהם; בכוחה של האימפריה הערבית הזאת להכשיל את כל תכניר תינו ותכניות המעצמות המערביות במזרח התיכון. עכשיו שינה את טכניסו והוא טוען: מן הצורך לפייס את הערבים ולעשות כרצונם מפני שהם שבורים ורצוצים ומקופחים ומחוסרי כל ומי יגן עליהם. אם יתמוטט הגורם הזה לחלוטין — האם לא יתמוטטו כל המשטרים שבמזרח התיכון ותחיל פרשת זעזועים חברתיים ומדיניים אשר אחריתם מי ישרנה?

כולנו זוכרים, באיזה לחץ של התלהבות נוצרית-בין-לאומית נמנענו מתיבתנו המוצדקת ומעמידתנו על הזכות של ירושלים עברית, ויש סימנים שהגורמים אשר הטיפו בהתלהבות יתרה לירושלים בין-לאומית מכירים עכשיו בתהום

מאוד בעתונות האנגלית והאמריקנית — בנאום רציני והגיגי של סיר אלכסנדר קאדוגאן, ומתוך הסתמכות מוחלטת על המלצת המתווך, אחרי נאום זה, שבו תבע הנציג האנגלי את החזרתם של הפליטים הערבים לאלתר, ירדה על החרד שתיקה עמוקה ורבת משמעות. איש לא חש לעזרתו של סיר אלכסנדר קאדוגאן ואיש לא טרת אפילו להסביר מדוע אינו חש לעזרתו. הענין נמסר לחשומת לבם של המוסד הבין-לאומי לעניני הפליטים והמועצה הכלכלית והחברתית. המוסד הראשון מיהר להשיב תשובה, שזו משמעה אם גם לא בדיוקו של נוסח: אין לערר בים זכות להידחק לראש התור ויש פליטים קודמים.

אלה ואלה היו המזימות שבהן נאבקנו בלייק סאכסס. אולם עם כל הצורך לסכל מזימות ולהמלט מסכנות חדשות, הבעיה המרכזית בעינה עומדת: איך נצא מההפוגה הזאת בתנאים הנר-חיים ביותר מבחינה בין-לאומית; איך נחליף את ההפוגה הזאת בהסדר יציב, איך נימלט מהפיקוח התמידי ותבלותיה, ומהסכנות הכלכליות הכרוכות במצב הנוכחי? ברור שגם כאן, כמו תמיד, לא נוכל להסתפק ביכולת השלילית, להכשיל החלטותיהם של אחרים, שומה עלינו להמריץ את מוסדות האו"ם להכרעות חיוביות. ואין ספק שתפקידנו הראשון במעלה הוא ריכוז תשומת הלב של דעת-הקהל הבין-לאומית לענין ההפוגה, שהוא מצב ללא נשוא הכולל את כל תנאי המלחמה חרץ מקרבות וגם אלה לא תמיד נעדרים. קיימת הסכנה שקיום ההפוגה יביא את האו"ם ומועצת הבטחון לידי רושם מוטעה, כאילו אין כאן מלחמה, ואין כאן בעיה דחופה המשועת לפתרון סופי.

עד כאן לא עלה בידנו לסלק את האשליה הזאת, ומחובתנו לסלקה בכל דרכי ההסברה והתיאור. מחובתנו להעמיד את נציגי האו"ם על חומרת הבעיה ודחיפותה, עליהם להשיב על שאלה אחת: עד מתי נתבעים ומחויבים אנו להרשות לצבאות הפולשים לשים מצור עלינו, להחניק את חיינו בקפאון ומתיחות בלתי פוסקים, לעכב את התכנית לפיתוח הארץ ובנייתה, ולהר-טיל עלינו מעמסה כספית כבדה ואכזרית, לאמור, לבצע בשלום ובחסות האו"ם את כל הפעולות הקשורות במלחמה חרץ מיריות והפצצות כלליות על פני כל הארץ? במוסדות האו"ם שולט הרושם המוטעה, שההפוגה היא יסוד של שלום, ואילו לנו ברור, כי יסוד ההפוגה הוא יסוד

אולי ניתן לומר שסיכויינו בשלב הנוכחי מפורקים ומעורפלים. ואולם לכל שלב משלבי מערכתנו הבין-לאומית הן באנו בסיכויים לא טובים מאלה. מעטים מבינינו האמינו כי ועדת החקירה מסוגלת להמליץ על סיום המנדט לאלתר ועל הקמת מדינה יהודית. מעטים האמינו כי ההמלצה הזאת תקבל אישור מאת העצרת. מעטים האמינו שמועצת הבטחון תמצא את העוז והיזמה ללחוץ על הערבים שיפסיקו את התקפתם. מכאן שעלינו לדעת היטב מה גמישה המערכה הזאת, העשויה לפתוח לנו אפקים חדשים לבקריים. בהכרה זו עלינו לפעול בלי להרתע מהעריכת סיכויים קודרת. נכנסים אנו לשלב הזה כשלעינינו חזון של מדינת ישראל שוכנת בשלום עם שכניה ועם העולם כולו, חורמת את תרומתה לשגשוג המזרח התיכון, שומרת על עמדתה העצמאית כלפי הגורמים המכריעים בעולם, וצועדת לקראת אפקים חדשים של בנין ויצירה.

הגדולה שבין המושג ההוא על ירושלים בין-לאומית ובין הגשמחו. באין יכולת להסכים על משלוח צבא בין-לאומי, על מינוי מושל, על הרכבת מנגנון ממשלתי, כמעט שאין רגלים לתביעה הערטילאית לירושלים בין-לאומית.

את האחריות שהשמיטה מידיה מועצת הבטיחון קיבלו עליהם תושבי ירושלים ואזרחיה חזילי מדינת ישראל. מבחינת הזכות המוסרית להכריע בבעיית ירושלים חוללה איפוא המלחמה שינוי מרחיק לכת.

נציג של מדינה מערבית, שהיה מראשי המטיפים למשטר בין-לאומי, הודה לפני שטעה בחשבונו, שהתכנית למשטר בין-לאומי בירושלים היתה מבוססת על ההנחה שארגון האומות דומה דמיון כלשהו לאותו המוסד המתואר בדפי המגילה. לדאבונו אין כל דמיון בין שתי הדמרות האלה. וארגון האומות בכוחו ובצורתו כיום, וביחסים אלו השוררים עתה בין גורמיו השונים, אינו מסוגל לקבל עליו אחריות מעשית כבדה כזאת.

אנו רוצים בשלושה דברים: בקבוץ גלויות, בבנין נשמות הארץ ובחברת עובדים. ואם כי דברים אלה נפרדים, הרי הם דבר אחד.

במה נקדם פני הבאות? דומני, בשני דברים: במדע ובחלוציות, לשון אחרת — ביתרון האינסלקטואלי וביתרון המוסרי. המדע הוא שלטון האדם על כוחות הטבע, על סודות הטבע, על איתני הטבע. בתקופה זו נעשה הזמן יקר לנו מאוד ואין עוד אפשרות ללכת לאט. ההתקדמות מהירה כל כך, והיא הקובעת כי עם שאינו מתקדם הוא מפגר ואין לו תקנה וסופו השמדה או שעבוד. את היכולת הזאת למאמץ שכלי ומדעי עליון הורשה לנו ההיסטוריה. בלעדיה לא היינו מתקיימים. ולשם קבוץ גלויות, לשם בנין הארץ ולשם חברת העובדים, עלינו לפתח מלוא פיתוח את יכלתנו המדעית. בטכניקה המשוכללת נוכל להחיות את ערבות הנגב הנשמות ולהפריחן בתעשייה ובחקלאות ובשכלולים האחרונים של המדע.

וכשם שמדע הוא שלטון האדם על הטבע, החלוציות היא שלטון האדם על עצמו. חלוציות היא כשרון שקיים בכל אדם. רק מתוך בערות, מתוך חוסר חלוציות, האדם נכנע לגורלו, למציאות שהוא נתון בה, ומקבל את הדין. החלוצ אינו נכנע לגורלו. היאבקות זו עם הגורל מחייבת שהאדם ידע לשלוט על עצמו ולהכניע את הכוחות המשפילים אותו; דבר זה מחייב קודם כל חירות האדם והוא לא יתכן במקום שאין חירות האדם, במקום שהאיש הוא רבובט, העושה הכל לפקודת אחרים. חירות האדם אין פירושה, כמובן, אנרכיה, שכל אדם יפעל על דעת עצמו בלי שיטה, בלי מסגרת ומשמעת. החלוציות לא תיתכן בלי אמון בכלל, בחברה, ובלי הפעלת הכלל. והחלוציות לא תיתכן בלי שויון האדם.